

שובדי כוכבים ומזלות

כלכלני ישראל דמו השנה לעובדי כוכבים ומזלות. ככל שהחמירה המחלה בגוף הכלכלי הלאומי, כן גברה תשוקתם לחפש את מולם בכוכבים. וסמל הכוכבים, לא היה כוכב מבטיח יותר מכלכלן צעיר ששמו **דויד כוכב**.

הכוכב היה נוצץ. הוא הציג את עצמו כרמטכ"ל, המכין מיבצע היסטורי לכל פרטיו ודיקדוקיו, המחשב מראש כל אפשרות, המקיים תרופה לכל סכנה. וכך, ביום השישי הגדול של ראשית פברואר, הודיע לוי **אשכול** כי הופחת ערך הלירה, וכי מעתה התחילה המדיניות הכלכלית החדשה, רבת התנופה והמעוף, שנגאל את ישראל מכל אסונותיה הכלכליים.

כבר כעבור 24 שעות נמוגו האשליות הראשונות. כוכב דמה לרמטכ"ל ששכח לספק בנוזן לחיל-השריון. גם הוא שכח את הבנוזין. עוד לפני שהפיחות עמד בפני המיבחה הראשון, הצלה האוצר עצמו את מחיר הבנוזין — ובזאת הנחית מיכה ניצחת על המיבצע כולו.

לא עברו ימים רבים, ונסתבר כי הפיחות לא התבסס על תיכנון, אלא על בלוף. שום דבר לא הוכן, שום דבר לא תוכנן, אדריכליו עצמם לא ידעו מה הם רוצים. **פנחס ספיר** התרוצץ כדי להקפיא את המחירים, דוליק הורוביץ פעל כדי להביא לעליית המחירים, לשם ספיגת כוח הקנייה. לוי אשכול השלים עם עליית המחירים ודרש **לעקר** את חוספת-היוקר. ובאמצע כל ההמולה ישב דויד כוכב, סמל הביובול הכללי — ועל כן זכה בצדק לתואר איש-הכלכלה של תשכ"ב.

הצרה העיקרית של הפיחות לא היתה בביצועו הגרוע, שהוכיח חוסר-יכולת כה בולט בהנהגה הכלכלית. הצרה היתה שהפיחות עצמו דמה, במיקרה הטוב ביותר, לגלולת אספירין הניתנת לחולה סרטן. הוא לא גנץ לבעיות האמיתיות של המשק הלאומי, ואכן, הציג שנה אחרי הפיחות כבר היה ברור כי הפער הנורא במאזן המסחרי של המדינה — המורד העיקרי ממדידת המחלה הכלכלית — לא קטן.

את מהות המחלה הדגים בצורה קולעת מאוד איש-הכלכלה של תש"ך, **ג'ימי לוי**. מיפעלו, בו נקברו מיליונים מכספי המדינה, עמד דומם. אוכלוסיה של עיר שלמה — נצרת העילית — שהוקמה מטעמים פוליטיים גרידא, נשארה תלויה על בלימה. גיימי הפך לסמל הכלכלה המוקמת ללא תיכנון רציני, ללא תחשיבים של כדאיות, על בסיס טפילי, להנאתם של מעטים. הפיחות לא שינה במאומה את מהות הכלכלה הזאת.

קיומה של המדינה היה אפשרי בשנת תשכ"ב הודות לכשרון הכלכלי האמיתי של ממשלת ישראל: כשרון השנור. זרם ההון האדיר מחוץ-לארץ לא פחת. בכשרון עילאי גילה לוי אשכול מקורות-יניקה נוספים לקבלת הון זר. את הידוע הזה הצליחה ישראל גם לייצא למדינות החדשות, תמורת קשרים פוליטיים.

בכל זאת החלו קברניטי הכלכלה הישראלית דואגים, בתשכ"ב, להמשך זרם ההון, אשר בלעדיו לא תוכל הכלכלה הישראלית להתקיים. סכנה שניה היתה כרוכה בהתגבשות השוק האירופי המשותף, העלול להרוס את היצוא הישראלי הקטן, להגדיל עוד יותר את הפער ב און המסחרי. על-כן השקיע ממשלת ישראל השנה מאמצים רבים כדי להשיג "התקשרות" עם השוק, מבלי לקבל את עול חובותיו. התקשרות כזאת מהדה, גם היא, צורה של שנור.

כדי לקדם את פני הסכנות, הכין לוי אשכול תרופה גדולה: הורדת רמת-המחיה של העובדים. במשך כל השנה גישה הממשלה בכיוון זה: אם עליידי ביטול זכויות (כגון שעות-הקייץ), אם עליידי ביטול חוספת-היוקר בצורה זו או אחרת. על רקע זה צמחה השנה, בפעם הראשונה, תנועה ספונטאנית רצינית של התנגדות, בהנהגת **ועדי פעולה**, שהביאה לגל של שביתות והפגנות חמורות. היה זה סימן לכמות בשנים הקרובות.

שוטרים הולמים בהפגנת ועדי-פעולה בכיכר "עליית"

מתחת לתמונתו של היטלר מתייעצים נאצים בריטיים

יהדות גראסיאלה סירוטה

צלב-קדם על החזה

תלייתו של **אדולף אייכמן** היתה צריכה להיות האקט האחרון של ההיסטוריה הנאצית. הצורך האחרון הושמד, משפטו גילה לדור חדש את הזוהרות הנוראות של תורת הגזע. אולם שנת תשכ"ב היתה שנת עלייתו של הנאציזם העולמי. לא בהיבא, לא במתרת, כמו בשנים קודמות, כאשר ציירו פרחים צלב-קדם על הקירות — אלא בגלוי, בראש מורם, בארצות רבות.

בארץ חסיפתו של אייכמן, **ארגנטינה**, גאתה האנטישמיות בצורה החריפה ביותר, הביאה להשתוללות של פלוגת-סער ניארי נאצית מקומית, בחסות הדיקטטורה הימנית שהתבצרה שם השנה. העולם נודעו למשמע הידיעה על חריטת צלב-קדם על חזה של נערה יהודיה, **גראסיאלה סירוטה**, ש הפכה בכך לאשת-יהדות של השנה. אולם גם הופעה זו לא עוררה תגובה מוחצת. להיפך, כעבור ימים נפגע צעיר יהודי אחר בצורה דומה, וראש-המיסטר אף העז ל' השמיע את הסברה כי העניין כולו אינו אלא פרובוקציה יהודית או קומוניסטית.

הזעזוע הניאורנאצי, שהתפשט מארגנטינה לארצות אחרות של אמריקה הלאטינית, נובע מנטיבות המזכירות מאד את עליית הנאציזם המקורי בגרמניה: עלייתו של היטלר על המהפכני, המאיים על המעמדות השליטים. השיכבה השלטת המושחתת סימכת בעיקר על הצבא, אבל היא מוכנה, כאמצעי שני, לעודד גם תנועות פאשיסטיות, בעלות אופי עממי יותר.

לא מיקרה הוא שבאיתה שנה החל הפאשיזם הקלאסי להרים את ראשו גם באירופה. כמה היטלרים קטנים הסעירו את בריטניה, בהשתמשם בטכניקת הנושן של היטלר עצמו: כל עוד כוחם קטן, הם משתמשים בכוח זה כדי לעורר תגובות סוערות, מהומות ושפיכת דמים, מתוך תקווה כי תגובת הנאטי-פאשיסטים תביא להם פירוטמת, תחדיר אותם לעתיד-נות, תהפוך אותם נושא לסקרנות ומוקד לכל מרי-הנפש.

יהדות דרום-אמריקה החלה חוששת כי בטחונה העצמי היה מופרו. יהודי **ארגנטינה** הברית לא היו מוכנים להודות בכך — אולם בתגובתם בפרשת **רוברט סובלן** גילו אי-בטחון עמוק ומפתיע. שבועות מעטים אחרי שניציג הקונגרס היהודי האמריקאי התכנסו בירושלים והפליגו בשבחי בטחונם, בהיותם חלק בלתי-נפרד מן האומה האמריקאית הנאורה — הגיבו בפאניקה גלויה על בריחת סובלן לישראל בפחדם מפני גל של אנטי-שמיות, הוכיחו כי בטחונם העצמי אינו אלא אשלייה.

גם ביהדות **ברית-המועצות** גברו החששות. כמה וכמה יהודים נידונו למחת והוצאו להורג בעוד עבירות כלכליות. אומנם, הסיפורים על רדיפת היהודים בארץ הסובייטים היו מוגזמים מאוד, ובמידה רבה היו פרי תעמולה אנטי-סובייטית של מוסדות אמריקאים וציוניים, אולם גם גרעין האמת שבתעמולה הספיק כדי להדאיג מאוד.

כל זה נרשם בישראל כשימחה מוסחית, אך אמיתית. הציונים הוותיקים ראו בכך אישור להשקפת-עולמם הנושנה, שבפני כל יהודי בעולם אין בר רה אלא זו: לעלות לישראל או להיכחד במקומם או במאחר. ציונים קיצוניים יותר אף ראו את עליית הנאטי-שמיות כבטיח ובחוב, מתוך אמונה שהדבר יעזור לישראל ויביא לה עלייה עשירה.

בשום מקום לא הגיעה גישה ציונית זו לגילוי בולט יותר מאשר ב**אלג'יריה**. שם עודדו סוכנים ישראלים את היהודים עד הרגע האחרון לשתף פעולה עם האויב-האס. בשלב האחרון של המאבק, כאשר ניהל האויב-האס את מלחמתו הנואשת והנפשעת נגד הסכמי אויאן, היה ארגונים צבאיים יהודיים את עמוד-התחך של הכוח הצבאי הפאשיסטי. התוצאה לא אחרה לבוא. הקשרים האחרונים בין תנועת-השיחרור האלג'ירית לבין הי יהודים נותקו. בהתקרב יום העצמאות, ברחו היהודים בהמוניהם, בחששם מפני נקמת המוסלמים הוועמים. הם השאירו אחריהם את רכושם, והיתה קיימת סכנה מוחשית שזה ינפקע. אם יקרה הדבר, לא תוכל ישראל אף להתנגד, לאור נסיגה שלה בהפקעת רכוש נפקדים.

אם נקטו המוסדות הישראלים קו הרה-אסון זה מתיך תקוה כי יהודי אלג'יריה יבואו ארצה, הרי ציפתה להם בתשכ"ב אכזבה גדולה. הרוב המכריע נישאר בצרפת. הפרשה כולה לא הביאה אלא להריסת קיבוץ יהודי גדול נוסף — מבלי להביא תועלת לאיש.